

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

10 februarie 2015

mun. Chișinău

Colegiul penal în următoarea componență:

Președinte – Nicolae Gordilă,

Judecători – Elena Covalenco, Iurie Diaconu, Liliana Catan, Ion Guzun,

judecând, fără citarea părților, recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Bobu Natalia, prin care se solicită casarea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 15 octombrie 2014, în cauza penală în privința lui

Iațco Alla Iuri, născută la 15 martie 1963, originară și domiciliată mun. Bălți, str. Bulgară, 39 ap. 32

Termenul de examinare a cauzei:

1. 22.04.2014 - 14.05.2014 (prima instanță)
2. 18.06.2014 - 15.10.2014 (instanța de apel)
3. 23.12.2014 - 10.02.2015 (instanța de recurs)

În baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

A CONSTATAT:

1. Prin sentința Judecătorei Bălți din 14 mai 2014, în procedura judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, a fost încetat procesul penal intentat în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, în privința lui Iațco Alla Iuri, în legătură cu împăcarea părților și a fost recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 150 unități convenționale, ce constituie 3 000 lei, cu privarea de dreptul de a ocupa funcție de administrare pe un termen de 1 an.

2. Potrivit sentinței, s-a stabilit că Iațco A., acționând în mod intenționat și urmărind scopul dobândirii ilicite a bunurilor altei persoane, fiind directorul Gimnaziului nr. 15 din mun. Bălți, din interes material, a înscris în tabelele de pontaj (indicându-se date eronate despre aflarea la serviciu) orele de muncă a lui Colin Elena, pe perioada de timp din septembrie 2011 până în octombrie 2012 și a falsificat semnăturile în listele de plată nr. 178 din 11.10.2011, nr. 221 din 12.12.2011, nr. 2 din 11.01.2012, nr. 9 din 13.02.2012, nr. 19 din 16.03.2012, nr. 27 din 06.04.2012, nr. 40 din 10.05.2012, nr. 94 din 13.09.2012, pe numele lui Colin Elena, perioadă când aceasta deja nu activa și nu se prezenta la serviciu.

Tot ea, fiind directorul Gimnaziului nr. 15 din mun. Bălți, în perioada de timp din luna septembrie 2011 pînă în luna septembrie 2012, cu scopul însușirii averii Direcției Învățămînt, Tineret și Sport din mun. Bălți, a primit de la persoana cu răspundere materială a gimnaziului dat, Șuleac O., mijloacele bănești (salariul) conform listelor de plată nr. 178 din 11.10.2011 - 670,98 lei; nr. 200 din 09.11.2011- 670,99 lei; nr. 221 din 12.12.2011- 670,99 lei; nr. 2 din 11.01.2012 - 670, 99 lei; nr. 9 din 13.02.2012- 675,51 lei; nr. 19 din 16.03.2012- 887,82 lei; nr. 27 din 06.04.2012 - 674,14 lei; nr. 40 din 10.05.2012 - 796,88 lei; nr. 52 din 14.06.2012 - 958,76 lei; nr. 68 din 09.07.2012 - 136,42 lei; nr. 94 din 13.09.2012 - 646 lei, destinate pentru eliberarea salariului lui Colin Elena, iar o parte din bani le-a dat pentru lucrul efectuat angajaților gimnaziului și anume lui Marcaciova Ala și Buga Ala, însă restul banilor în sumă totală de 5 355,48 lei le-a dobîndit ilegal prin înșelăciune, astfel cauzînd prejudiciu Direcției Învățămînt, Tineret și Sport din mun. Bălți.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, confirmată de probele administrate, instanța de fond a calificat *de drept* faptele inculpatei în baza:

- art. 332 alin. (1) Cod penal, adică *înscrierea de către o persoană publică, în documentele oficiale a unor date vădit false, precum și falsificarea unor astfel de documente, săvîrșite din interes material;*

- art. 190 alin. (1) Cod penal, *escrocheria, adică dobîndirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere.*

3. Sentința a fost atacată cu apel de către procuror, care a solicitat casarea parțială a acesteia, cu pronunțarea unei noi hotărîri potrivit modului stabilit pentru prima instanță prin care inculpata să fie condamnată în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 200 unități convenționale și în baza art. 332 alin. (1) Cod penal, la 200 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare pe un termen de 3 ani. În temeiul art. 84 alin. (1) Cod penal, prin cumul parțial a-i stabili pedeapsă definitivă de 250 unități convenționale, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare pe un termen de 3 ani.

În motivarea apelului procurorul a invocat că:

- instanța de judecată ilegal a aplicat prevederile art. 109 Cod penal – încetarea procesului penal în legătură cu împăcarea părților, pe capătul de învinuire în baza art. 190 alin. (1) Cod penal;

- în cadrul urmăririi penale a fost recunoscut în calitate de parte vătămată – Direcția Învățămînt, Tineret și Sport a Primăriei mun. Bălți, care reprezintă interesele statului;

- potrivit dispoziției art. 109 alin. (2) Cod penal, împăcarea este personală, ceea ce presupune că doar titularul dreptului în persoană, individual poate beneficia de prerogativa de a se împăca, astfel nu poate avea loc tranzacția de împăcare cu statul;

- în legislația penală și de procedură penală, nu există nici o excepție sau derogare expresă în detrimentul caracterului personal al împăcării specificat la alin. (2) art. 109 Cod penal, referitor la posibilitatea reprezentanților legali de a se împăca, din care fapt rezultă că legislatorul nu a prevăzut o astfel de posibilitate.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 15 octombrie 2014, a fost respins ca nefondat apelul declarat și menținută sentința.

5. În motivarea soluției, instanța de apel a reținut din lucrările dosarului că, în prima instanță reprezentantul Direcției de Învățământ Tineret și Sport mun. Bălți, care dispunea de procură generală eliberată de șeful acestei instituții, a solicitat încetarea procesului penal în privința inculpatei pe capătul de învinuire în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, în legătură cu împăcarea părților, din motiv că nu sunt careva pretenții de ordin material sau moral, prejudiciul material fiind restituit în totalitate, solicitare susținută și în instanța de apel de către reprezentantul acestei direcții.

Prin urmare, instanța de apel a constatat cu certitudine că voința de împăcare a părții vătămate este liber exprimată, cerință expres prevăzută de art. 276 alin. (5) Cod de procedură penală și este incidentă prevederilor art. 109 Cod penal și art. 285 alin. (2) pct. 1) Cod de procedură penală, adică încetarea procesului penal în privința inculpatei în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) Cod penal, deoarece Direcția de Învățământ Tineret și Sport mun. Bălți și inculpata s-au împăcat și au dorit încetarea procesului.

Instanța de apel, a menționat că împăcarea poate avea loc doar dacă ambele părți (făptuitorul și persoana vătămată ori reprezentanții legali) consimt acest fapt liber și se consideră personală atunci când se referă expres la persoanele care au căzut de acord să se împace.

Totodată, instanța de apel a menționat și faptul, că însăși procurorul participant în instanța de fond a solicitat încetarea procesului penal în baza art. 190 alin. (1) Cod penal în privința inculpatei conform prevederilor art. 109 Cod penal, în legătură cu împăcarea părților, fapt ce rezultă din discursul procurorului anexat la materialele cauzei penale.

6. Decizia instanței de apel este atacată cu recurs ordinar de către procuror prin care solicită casarea acesteia, cu dispunerea rejudecării cauzei de către instanța de apel, în alt complet de judecată.

În susținerea poziției sale, recurentul consideră că atât prima instanță, cât și instanța de apel injust au conchis încetarea procesului penal în privința inculpatei, pe capătul de acuzare în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, deoarece împăcarea prin prisma art. 109 alin. (2) Cod penal este personală, ceea ce presupune că doar titularul dreptului în persoană, individual poate beneficia de prerogativa de a se împăca și astfel nu poate avea loc tranzacția de împăcare cu statul. Iar prevederile alin. (3) art. 109 Cod penal, stabilesc că împăcarea se face de reprezentanții legali doar pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu.

În drept, recurentul își întemeiază recursul declarat în baza art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, deoarece instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

7. Judecând recursul declarat în raport cu materialele cauzei, Colegiul lărgit concluzionează că acesta urmează a fi respins, din următoarele considerente.

Potrivit dispoziției art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, instanța de recurs, judecând recursul, îl respinge ca inadmisibil, cu menținerea hotărârii atacate.

Din textul recursului, rezultă că autorul acestuia își exprimă dezacordul cu admiterea, pe epizodul învinuirii aduse în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, a

împăcării inculpatei cu partea vătămată – Direcția Învățământ Tineret și Sport mun. Bălți, care este o instituție de stat și în opinia sa nu poate fi realizată, deoarece conform art. 109 alin. (2) Cod penal, împăcarea este personală, fiind imposibilă tranzacția de împăcare cu statul. Astfel, recurentul consideră că instanța de apel a admis o eroare gravă de fapt, ce a afectat soluția sa și constituie temei pentru recurs prevăzut la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală.

Instanța de recurs menționează că, dispoziția art. 6 pct. 11¹) Cod de procedură penală, definește *eroarea gravă de fapt* ca stabilirea eronată a faptelor, în existența sau inexistența lor, prin neluarea în considerare a probelor care le confirmau sau prin denaturarea conținutului acestora.

În opinia Colegiul lărgit, în prezenta speță, instanța de apel nu a admis o careva eroare gravă de fapt, iar considerentele recurentului în privința ilegalității admiterii împăcării inculpatei cu partea vătămată pe capătul învinuirii aduse în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, nu sînt incidente temeiului pentru recurs invocat și prevăzut la pct. 6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală.

Conform alin. (2) art. 109 Cod penal, împăcarea este personală și produce efecte juridice din momentul pornirii urmăririi penale și pînă la retragerea completului de judecată pentru deliberare.

Instanța de recurs notează că, o primă condiție pentru înlăturarea răspunderii penale în rezultatul împăcării este voința părții vătămate și a făptuitorului, iar inițiativa poate interveni de la oricare din aceștia.

Împăcarea părților constituie un act bilateral, implicînd, în mod necesar, acordul de voință al persoanei vătămate și a inculpatului. În această privință, este de observat că împăcarea are caracter personal și trebuie să fie definitivă, fiind necesar să conțină, în mod clar, acordul de voință al persoanelor care au hotărît să se împace.

Evenimentul împăcării părților trebuie să aibă loc în fața organului de urmărire penală ori a instanței de judecată. Acesta poate avea loc prin depunerea unor cereri de către fiecare dintre părți, conform prevederilor art. 344¹ alin. (1) Cod de procedură penală, ori prin declarații orale, consemnate în procesul verbal, întocmit de organul de urmărire penală, iar, după caz, în procesul verbal al ședinței de judecată.

În conformitate cu alin. (2) art. 79 Cod de procedură penală, în calitate de reprezentanți ai victimei, părții vătămate, la procesul penal pot participa avocați și alte persoane împuternicite cu asemenea atribuții de către participantul la procesul respectiv prin procură.

Potrivit art. 80 alin. (2) pct. 2) Cod de procedură penală, reprezentantul victimei, părții vătămate are dreptul în numele persoanei reprezentate, în modul prevăzut de prezentul cod, să încheie tranzacții de împăcare cu bănuitul, învinuitul, inculpatul.

Colegiul lărgit constată că, potrivit rechizitoriului inculpata a fost învinuită de săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (1) și 332 alin. (1) Cod penal. În cadrul ședinței de judecată, inculpata a solicitat examinarea cauzei în baza probelor administrate în faza urmăririi penale, recunoscînd în totalitate faptele indicate în rechizitoriu.

Totodată, în prezenta cauză, reprezentantul părții vătămate - Direcția Învățământ Tineret și Sport mun. Bălți, în cadrul examinării cauzei în instanța de judecată, a solicitat încetarea procesului penal în privința inculpatei pe capătul de învinuire în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, deoarece părțile s-au împăcat (f.d. 42 v. II). Pentru confirmarea faptului împăcării părților de către reprezentantul părții vătămate, împuternicit prin procura generală (f.d. 62 v. II), a fost prezentată în ședința instanței de apel – cererea șefului adjunct al Direcției Învățământ Tineret și Sport mun. Bălți, pe care este aplicată amprența ștampilei acestei instituții (f.d. 69 v. II), prin care a fost solicitat încetarea procesului penal în privința inculpatei, deoarece a avut loc împăcarea părților din motivul lipsei pretențiilor materiale față de ultima.

Cu referire la motivele invocate de recurent privind ilegalitatea aplicării art. 109 Cod penal, adică împăcarea părților în cazul în care partea vătămată este o instituție de stat, Colegiul, pornind de la principiile generale ale procesului penal, remarcă că potrivit art. 9 alin. (1) Cod de procedură penală, *toți sînt egali în fața legii, a organelor de urmărire penală și a instanței de judecată fără deosebire de sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.*

Astfel, în privința tuturor persoanelor implicate în proces se aplică aceleași norme materiale și procesuale, li se oferă aceleași drepturi și li se impun aceleași obligații. Volumul drepturilor și obligațiilor fiecăruia sînt stabilite în funcție de poziția procesuală a persoanei. Esențial este că la stabilirea acestuia să nu se facă discriminare între persoane aflate pe aceeași poziție (de exemplu tuturor martorilor sau părților vătămate li se oferă aceleași drepturi și obligații etc.).

La acest capitol, instanța de recurs va menționa ca important și principiul contradictorialității în procesul penal, prevăzut la art. 24 Cod de procedură penală și anume alin. (3) și (4) al acestei norme care stipulează că, *părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor. Părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane.*

Deci, un aspect determinant al principiului contradictorialității este egalitatea în drepturi a părților, aspect ce impune anumite concretizări. Egalitatea în drepturi a părților nu trebuie să fie înțeleasă ca o egalitate declarativă, ci ca una funcțională. Egalitatea funcțională a părților presupune că funcțiile procesuale ale părților sunt echivalente nu doar sub aspect cantitativ, ci și calitativ. În cazul unei egalități funcționale părțile au posibilități echivalente reale pentru a-și susține interesele procesuale.

Așadar, Colegiul statuează că, părțile vătămate indiferent de faptul sînt persoane fizice sau juridice, inclusiv persoane juridice de drept public sau privat, acestea dispun de aceleași drepturi egale, inclusiv la aplicarea prevederilor art. 109 Cod penal – împăcarea.

Mai mult ca atît, prevederile art. 109 Cod penal, ce reglementează noțiunea de împăcare și condițiile acesteia, nu impun careva interdicții sau excepții de la normele

generale, decît cele prevăzute la alin. (4) al aceleiași norme și anume că, *împăcarea nu se aplică în cazul persoanelor care au săvîrșit asupra minorilor infracțiuni prevăzute la art. 171–175¹, 201, 206, 208, 208¹ și 208².*

La fel, instanța de recurs statuează, rezultînd din dispoziția alin. (1) art. 109 Cod penal, că împăcarea poate avea loc în cazul săvîrșirii infracțiunilor ușoare sau mai puțin grave, prevăzute la capitolele II-VI din Partea Specială.

În acest context, remarcabil este că infracțiunea prevăzută de art. 190 alin. (1) Cod penal, potrivit art. 16 alin. (3) Cod penal, se clasifică ca infracțiune mai puțin gravă și se încadrează în capitolul VI al Părții speciale din Codul penal – infracțiuni contra patrimoniului.

Pornind de la aceste considerațiuni teoretice, unanim acceptate de practica judiciară în materie, Colegiul lărgit apreciază că, atît prima instanță cît și instanța de apel just au conchis despre posibilitatea aplicării art. 109 Cod penal – împăcarea, pe capătul de învinuire adus inculpatei în baza art. 190 alin. (1) Cod penal, deoarece această infracțiune este una mai puțin gravă și se încadrează în capitolul VI a părții speciale a Codului penal, părțile manifestîndu-și voința în acest sens și anume fiind prezentată în instanța de judecată cererea conducătorului instituției, care este parte vătămată pe cazul supus judecării.

Așadar, în circumstanțele sus menționate, aplicarea art. 109 Cod penal – împăcarea, în prezenta speță, are suport legitim și părțile au fost în drept de a beneficia de prevederile normei date.

Din considerentele expuse, Colegiul conchide că temeiul invocat de recurent, prevăzut în art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, nu și-a găsit confirmarea la judecarea recursului, care urmează a fi respins ca neîntemeiat.

8. În conformitate cu art. 434, 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit

DECIDE:

Se respinge, ca inadmisibil recursul ordinar declarat de către procurorul în Procuratura de nivelul Curții de Apel Bălți, Bobu Natalia, cu menținerea deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 15 octombrie 2014, în cauza penală în privința lui **Iațco Alla Iuri**.

Decizia este irevocabilă.

Decizia motivată pronunțată la data de 24 februarie 2015.

Președinte

Nicolae Gordilă

Judecători

Elena Covalenco

Iurie Diaconu

Liliana Catan

Ion Guzun